LUONTO JA YMPÄRISTÖ

Loppukesän hyönteisvaltiaat

Yhä lennossa olevat ukonkorennot ovat pikkueläinten kuninkaita niin aikuisina kuin toukkinakin. Niiden lentotaito hakee vertaistaan.

Ukonkorennon lento on majesteettista liitelyä. Se voi myös lentää taaksepäin, pörrätä paikallaan ja liikuttaa molempia siipiparejaan toisistaan riippumatta. Aurinkoisena päivänä ukonkorennot lentävät lähes aamusta iltaan.

Ukonkorennoilla on pyöreät ja pullottavat verkkosilmät, jotka koostuvat lähes 30 000 kartiomaisesta pikkusilmästä. Niiden ansiosta otus näkee joka suuntaan ja havaitsee saaliinsa kaukaa.

Ukonkorennoilla on kyky erottaa ravinnoksi kelpaavat lentiäiset ja ne osaavat arvioida etäisyyksiä tarkasti. Hyönteisvaltiaille kelpaavat kaikki niitä pienemmät lentiäiset, kuten kärpäset, paarmat, perhoset ja sääsket. Suurin osa sudenkorennon ajasta kuluukin saalistamiseen.

Voi seurailla ihmistä

Hyökätessään ukonkorento kiitää saaliinsa kimppuun kuin pieni hävittäjä ja pyydystää sen vahvoilla leuoillaan. Syöksyn jälkeen se pitää uhriaan vahvojen raajojensa muodostamassa korissa ja aloittaa aterian edelleen lentäen. Isompi riista, kuten heinäsirkka, vaatii kuitenkin laskeutumisen.

Ukonkorento voi oppia seuraamaan luonnossa liikkuvaa ihmistä, joka on sille hyödyllinen ravinnonhoukutin. Missä on ihmishikeä, sinne hyttyset, kärpäset ja paarmat kerääntyvät.

Ukonkorentoja tavataan koko maassa. Niitä voi nähdä hyvinkin monenlaisissa ympäristöissä, kuten pelloilla ja hakkuuaukeilla. Ne palaavat kuitenkin aina veden ääreen lisääntymään. Ukonkorennot viihtyvät erityisesti seisovien vesien äärellä, kuten lampien ja suojaisien lahdenpoukamien rannoilla.

Rajut reviiritaistelut

Ukonkorennot tulevat sukukypsiksi viimeistään kahden viikon ikäisinä. Koiras valitsee reviirin, jota se puolustaa muita koiraita vastaan. Haluttuja reviirejä ovat erityisesti rantakaistaleet. Mitä paremman reviirin ukonkorento löytää, sitä paremmat mahdollisuudet sillä on kohdata naaras ja päästä parittelemaan.

Reviiritaisteluissa ukonkorennot ottavat rajusti yhteen ja törmäilevät toisiinsa. Ne voivat tehdä silmukoita, pysähtyä täydestä vauhdista yhtäkkiä sekä kiihdyttää hetkessä huippunopeuteensa 30-40 kilometriä tunnissa.

Otusten siivet vaurioituvat reviirikamppailussa, mutta tarvittaessa lento onnistuu jopa kolmella siivellä.

Paritellut korentonaaras munii munansa veteen. Myös ukonkorennon toukka on petohyönteinen. Se syö vedessä eläviä pikkueläimiä, kuten vesikirppuja, matoja, äyriäisiä ja sääskentoukkia. Toukat elävät vesikasvien seassa tai pohjassa. Täysikasvuinen toukka nousee ylös vedestä kuoriutumaan aikuiseksi. Varsinaista kotelovaihetta ukonkorennolla ei ole.

TUOMO KOMULAINEN

Kirjoittaja on harrastanut hyönteisiä vuodesta 1991 lähtien.
Lähteet:Karjalainen Sami: Suomen sudenkorennot, Sandhall Åke: Ötökät

ENTOMART

Ukonkorennot eivät ole ihmiselle vaarallisia, eikä niissä ole myrkkyä.

G. U. TOLKIEH

Ruskoukonkorentoa sanotaan värinsä vuoksi myös ruosteukonkorennoksi ja suklaakorennoksi.

LAHKO

Sudenkorennot

Sudenkorennot jaetaan kahteen alalahkoon: aitosudenkorentoihin (Anisoptera) ja hentosudenkorentoihin (Zygoptera). Aitosudenkorennot ovat taitavia lentäjiä, toisin kuin hentosudenkorennot.

Suomessa on tavattu 55 sudenkorentolajia, koko maailmassa noin 5 700 lajia, joista suurimman siipien kärkiväli noin 20 senttiä.

Suurimman koskaan eläneen sudenkorennon kärkiväli on ollut 70 senttiä.

Suomen suurin sudenkorento on 12-senttinen isoukonkorento, pienin 2,5-senttinen kääpiötytönkorento.

Toisin kuin luullaan, sudenkorennot eivät elä vain päivän tai pari. Oikea elinaika on useita viikkoja.

Toukat elävät vedessä, josta ne pystyvät ottamaan happea. Myös toukka on peto. Toukkavaihe kestää pari vuotta, jonka aikana korento luo nahkansa keskimäärin 12 kertaa.

Tenojoen lohilla monia elintapoja

Tenojoen lohista osa viettää joessa kaksi vuotta, osa jopa kahdeksan, Turun yliopiston tutkimus paljastaa.

Lohien meri-ikä vaihtelee yhdestä viiteen vuoteen. Mitä kauemmin lohet viettävät merellä, sitä suurempina vonkaleina ne nousevat jokeen.

”1970-luvulla noin puolet Tenon lohista vietti merellä useita vuosia, nyt näiden pitkään kasvavien kalojen määrä on alle viidennes”, akatemiaprofessori **Craig Primmer** Turun yliopiston biologian laitokselta kertoo.

Primmerin mielestä on tärkeää selvittää elinkiertojen perimäperusta, jotta sekä luonnonkalojen että kalanviljelylaitosten lohien monimuotoisuutta voitaisiin suojella.

Tutkimusryhmässä olevat norjalaiset kehittivät menetelmän, jolla lohien perimä saadaan selville.

Primmerin mukaan perimätekijät ovat yhteydessä meri-ikään ja ehkä siten myös kasvuun, ympäristötekijöiden ohella. Jatkossa tutkijat yrittävät selvittää, miten vahvasti meri-ikä periytyy ja mikä on ympäristön osuus.

Tulokset viittaavat siihenkin, että kaikki samalla alueella elävät lohet eivät lisääntyisi keskenään. Primmerin mielestä tämä on yllätys.

Useita vuosia merellä viettävät lohet ovat vähentyneet kaikkialta maailmasta. Näitä lohia voitaisiin valita tuki- ja palautusistutuksiin.

> Mitä kauemmin lohet viettävät merellä, sitä suurempina vonkaleina ne nousevat jokeen.

Suomen Akatemian rahoittamaa tutkimusta Primmerin ryhmä on tehty yhdessä riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen (Rktl) kanssa.

REIJO VESTERINEN

Tornionjokeen nousi 100 000 lohta

Tornionjokeen nousi tänä kesänä ennätysmäärä lohia, yli 100 000 yksilöä.

Sadantuhannen lohen määrä ylittyi 22. elokuuta. Aiempi vuoden 2012 ennätys koheni peräti 40 000 lohella.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen (Rktl) mukaan kutulohien määrän kasvu Tornionjoessa on ollut tosi voimakasta. Kaksi vuosikymmentä sitten jokeen nousi alle 10 000 lohta vuodessa.

Simojokeen nousi tänä kesänä lähes 4 000 lohta. Määrä on aiempia vuosia suurempi, mutta ennätys ei rikkoutunut yhtä komeasti kuin Tornionjoessa.

Rktl toteaa, että lohennousu on tältä vuodelta ohi. Kaikuluotauslaitteistoa puretaan varastoon ensi kesää varten.

REIJO VESTERINEN

Kotkan näyttelyssä piirrettyjä kaloja

Suomen kauneimmat kalat -niminen näyttely avattiin Kotkan Maretariumissa 1. syyskuuta. Esillä on **Sakke Yrjölän** piirtämät 40 kalalajia.

Yrjölä kertoo hurahtaneensa kaloihin jo lapsena.

”Mummolassa järven rannalla isovanhempien kanssa kalastettiin ja tutkittiin saalista.”

Akvaarioharrastuksen, snorklauksen ja laitesukelluksen avulla Yrjölä on tutustunut eksoottisiinkin kalalajeihin. Kotoiset kalalajimme tuppaavat jäämään värikkäiden eväkkäiden varjoon.

Yrjölän mielestä lajien erikoistuminen erilaisiin elinympäristöihin on muokannut Suomen kaloista persoonallisia. Niiden ulkomuoto on tarkoituksenmukainen.

Kolmannen polven taiteilija Yrjölä on nyt kuvittamassa kalojen lajintunnistuskirjaa, joka ilmestyttyään esittelee kaikki 71 Suomessa esiintyvää kalalajia.

Yrjölän maalaamia lajintunnistusakvarelleja ja niistä tehtyjä pigmenttivedoksia voi nähdä Kotkan Maretariumissa 31.10. asti.

SARI SAUKKONEN

Lajitunnistusakvarelleista on tekeillä kirja.

Näyttelyssä kävijä voi omin silmin todeta, onko esimerkiksi härkäsimppu kaunis kala. Piirtäjän mielestä on.

REIJO VESTERINEN

Taiteilija Sakke Yrjölä on erikoistunut kalojen piirtämiseen ja maalaamiseen.

YMPÄRISTÖSTÄ LYHYESTI

Toinen erä petokorvauksia maksuun

Maaseutuvirasto korvaa petoeläinvahinkoja toistamiseen 11.9. alkaen. Lisärahaa myönnettiin viime vuoden poro-, viljelys-, eläin- ja irtaimistovahinkojen korvaamiseksi liki 80-prosenttisesti.

Toukokuussa korvattiin jo 44 prosenttia vahingon määrästä. Korvauksia on myönnetty noin 7,25 miljoonaa euroa.

Limainen tulokaslaji saapui Suomeen

Vuoksen vesistöalueella on havaittu sammaleläimiä. Tulokaslaji Pectinatella magnifica elää tuhansien yksilöiden hyytelömäisissä yhdyskunnissa, jotka voivat kiinnittyä laiturirakenteisiin. Maailmalla laji tukkii vedenottoputkia.

Suomen ympäristökeskus pyytää ilmoittamaan vieraslajeista verkossa *www.vieraslajiportaali.fi*.

Itämeren happitilanne parantunut

Itämeren pääaltaan etelä- ja keskiosan happitilanne on parantunut, selviää tutkimusalus Arandan havainnoista. Sen sijaan Suomenlahden avomeren syvien pohjien happitilanne on edelleen heikentynyt alkukesästä.

Happi on kulunut loppuun pohjan läheisissä vesikerroksissa koko läntisellä Suomenlahdella.

Suomenlahden ulko- ja sisäsaaristossa happitilanne on valtaosin hyvä, tutkimusalus Muikulta todetaan.

Itäisen Suomenlahden fosforikuormitus on vähentynyt selvästi vuosikymmenessä Pietarin jätevesien puhdistamisen ja Fosforitin lannoitetehtaan päästöjen leikkauksen ansiosta.

Varoita muuta liikennettä hirvestä

Hirvet ovat liikkeellä syyshämärässä. Trafi muistuttaa, että hirven havainneen autoilijan pitää varoittaa muuta liikennettä valoja väläyttämällä. Pimeällä suurin riski törmätä hirveen on juuri ennen tai jälkeen vastaantulevaa autoa. Riskiä lisäävät sääolot, väsymys, kova ajonopeus ja lyhyet turvavälit.

Hirven tullessa tielle väistöliike kannattaa tehdä sen takaa. Loukkaantunutta eläintä ei saa lähestyä.

MAASEUDUN TULEVAISUUS Tarjoaa!

LEHTEMME RESEPTIT NYT KIRJANA

MAASEUDUN TULEVAISUUDEN KEITTIÖSSÄ esittelee noin 200 herkulliseksi todettua ruokaohjetta, jotka on aiemmin julkaistu Maaseudun Tulevaisuuden ruokasivuilla. Reseptien pääosassa ovat kotimaiset raaka-aineet. Vuodenkiertoa seuraavan jaottelun sijaan kirjan reseptit kulkevat lukijan askelin maalla, luonnossa, kotona ja vapaa-ajalla. Säilömiselle, leipomiselle, säästämiselle ja oppimiselle on omistettu omat lukunsa.

MAASEUDUN TULEVAISUUDEN KEITTIÖSSÄ opastaa sanoin ja kuvin valmistamaan ruokia ja ruokalistoja sekä lisäämään kotimaisten raaka-aineiden tuntemusta. Ruokaohjeita ja luettavaa on yhtä hyvin taitavalle kokille kuin vasta-alkajalle.

TÄYTÄ, LEIKKAA IRTI JA POSTITA!

TILAUSKORTTI

- Kyllä kiitos! Tilaan ☐ kpl **Maaseudun Tulevaisuuden Keittiössä** kirjaa hintaan 30 € (ovh. 45 €) kpl. Hintaan lisätään postituskulut.
- Voit tilata kirjan myös Maahengen verkkosivuilta **www.maahenki.fi**. Kirjoita verkkokaupan hakukentään **MTlukija1**.
- Voit tilata kirjan myös puhelimitse soittamalla numeroon 09-7512020.

ETUNIMI	SUKUNIMI
LÄHIOSOITE	
POSTINUMERO	POSTITOIMIPAIKKA
PUHELIN	SÄHKÖPOSTI

☐ Kyllä kiitos! Haluan saada Maahenki Oy:ltä uutisia, tarjouksia tai tietoa uutuuksista sähköpostitse.

MAAHENKI maksaa tilauksen postimaksun

Maahenki Oy
Tunnus 5010879
00003
Vastauslähetys